

TÖRVÉNYKEZÉS.

I. Hazai rendes bíróságok.

A hirlapi előfizetés és hirlapi hirdetés a korcsmáros üzletének folytatásához tartozván, reá nézve kereskedelmi ügyletet képez, melynek elbírálása a kereskedelmi bíróság hatáskörébe tartozik.

A pécsi kir. járásbíróság.

A kir. járásbíróság mint kereskedelmi bíróság illetősége hatáskör hiányában leszállítatik.

Indokok:

Felperes keresetét két ügyletre alapítja, az egyik szerint alperes hirlapi előfizetési díj fejében 10 frttal, a másik ügyletből kifolyólag pedig hirlapi hirdetési díj fejében 7 frt 80 kr., összesen 17 frt 80 krral tartozván. Minthogy azonban egyik ügylet sem képez a kereskedelmi törvény 258., 259. és 260. §-a által megszabott kereskedelmi ügyletet, a minthogy egyik fél, de különösen alperes nem kereskedő, hanem alperes az 1884:17. t.-c. 10. §-a értelmében határozottan iparosnak tekintendő, s minthogy a felek maguk sem állítják, hogy alperes üzlete a kisipar körét meghaladja, ugyanazért a kir. járásbíróság mint kereskedelmi bíróság illetőségét hatáskör hiányában leszállítani s felperest a költségekben is marasztalni kellett. De a kir. járásbíróság mint sommás bíróság hatásköre sem volt megállapítható, mert felperes keresete az összegre való tekintettel az 1877:XXII. t.-c. értelmében a községi bírászkodás hatáskörébe van utalva.

A budapesti kir. ítélőtábla:

A kir. ítélőtábla az első bíróságnak a bírói hatáskör tárgyában hozott végzését megváltoztatja, és az első bíróságot mint kereskedelmi bíróságot a jelen perben való eljárásra illetékesnek kimondja, ehhez képest az első bíróságot mint ke-

reskedelmi bíróságot a per értelmében, továbbá törvényszerű eljárásra utasítja, egyúttal kötelezi alperest a felperesnek okozott költségek megfizetésére.

Indokok:

Felperes hirlap előfizetési és hirlap hirdetési díjak iránt indított keresetet, alperes pedig beismerte, hogy korcsmáipar üzlettel foglalkozik és így okszerűen vélemezendő, hogy úgy a hirlapot valamint a hirlapban megjelent hirdetéseket is ipar-üzlete folytatása céljából rendelte meg, és így az ügylet ránézve, minthogy nem is állította, hogy üzlete a kisipar körét meg nem haladná — kereskedelmi ügyletet képez (kereskedelmi törvény 3. és 260. §.) miért is az első bíróság végzésének megváltoztatása mellett — az első bíróságnak mint kereskedelmi bíróságnak hatáskörét a jelen perben való eljárásra az 1875. évi XXXVII. t.-c. 260. §. és a kereskedelmi eljárás 5. és 7. §§-ai alapján megállapítani, s ehhez képest az első bíróságot a per érdemében további törvényszerű eljárásra utasítani, egyúttal alperest mint a bírói hatáskör kérdésében peresztes felet az 1878:LIV. t.-c. 251. §. alapján a tárgyalási és felebezési költségek fizetésére kötelezni kellett.

A m. kir. Curia:

A másod bíróságnak végzése helyben hagyatik indokainál fogva s főleg azért, mert alperes mint korcsmáros iparszerű foglalkozásánál fogva kereskedőnek levén tekintendő, az általa megrendelt hirlap és hirlapi hirdetés üzlete folytatásához tartozónak tekintendő, miért is az ezen megrendeléssel kötött ügylet reá nézve kereskedelmi ügyletet képez.

(1891. július 24-én 736)

A részvénytársaságok közgyűlési jegyzőkönyvének és mérlegének bemutatása tárgyában hozott bírósági határozat ellen a részvényt felfolyamodási jog nem illeti.

A rózsahegy kir. törvényszék mint keresk. bíróság;

Végzés:

A bemutatott eredeti mérleg, valamint az 1890. március 23-án tartott rendes évi közgyűlésről szóló jegyzőkönyv, melynek megtekintése s lemásolása érdekeltnek szabadságában áll, a lipó-szentmihályi takarékpénztár okmánytári csoportjában megőriztetni rendeltetik.

A budapesti kir. ítélőtábla:

A felfolyamodást hivatalból visszautasítja.

Mert:

a részvénytársaságok közgyűlési jegyzőkönyvének és mérlegének bemutatása tárgyában hozott bírósági határozat ellen a részvényesnek felfolyamodási jogosultsága nincs.

A m. kir. Curia:

A másodbíróság végzése helyben hagyatik

mert:

a neheztelt első bírósági végzés nem tartalmazván, és tárgyánál fogva nem is tartalmazhatván oly rendelkezést, mely a részvényesek jogait érintené, az a végzés felfolyamodó részvényesnek kézbesítendő sem lett volna.

(1891. június 3-kán 569.)

Részvénytársaságoknál a társulat tisztviselője „per procura“ jelzés nélkül is az igazgatóság bármely tagjával együttesen jegyezheti a céget.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék:

A kért bejegyzést a kir. törvényszék nem rendeli el, mert a keresk. törv. megengedi ugyan, hogy a részvénytársaság részéről, valamely társulati tisztviselő cégjegyzési jogosultsággal ruháztassék fel, de az ily cégjegyzési joggal felruházott egyén csak cégvezetőnek tekintendő, reá a ke-

reskedelmi törvénynek csak a cégvezetőkre vonatkozó intézkedése alkalmazandó, — a cégvezető pedig az idézett törvény 37. §-a és 40. §-a értelmében csak „per procura“ jegyezhet és csak igazgatósági tagok vannak feljogosítva a céget pusztán névalírásuk mellett jegyezni, — a folyamodó részvénytársaságnál pedig a bejegyeztetni kért *E. P.* nem igazgatósági tagnak lett megválasztva hanem a csatlolt igazgatósági jegyzőkönyv szerint csak mint társulati tisztviselő cégjegyzési joggal ruháztatott fel.

A budapesti kir. ítélőtábla:

Az első bíróság végzését megváltoztatja, a részvénytársaság cég azzal a kérelmének, hogy ügyvivő igazgatója: *E. P.* cégjegyzési jogosultsága és az igazgatóság bármely tagjának együttes aláírással leendő jogérvényes jegyzése a kereskedelmi társaságok jegyzékének X-ik kötetének 143 ik lapján bejegyeztessék, helyt ad és a kir. törvényszéket megfelelő szabályszerű eljárásra utasítja.

Indokok:

A keresk. törvény 157. §-ának 12-ik pontja szerint a részvénytársaság alapszabályaiban kell rendelkezni az iránt, hogy a társaság cége mily módon jegyeztessék; az irányban pedig, hogy a cégjegyzés módjának meghatározása csak bizonyos személyekre korlátozottan történhet, a kereskedelmi törvény rendelkezést nem tartalmaz.

Annak tehát, hogy valamely kereskedelmi társaság egyik, vagy több alkalmazottját cégjegyzési jogosultsággal felruházzon, nem áll útjában sem a keresk. törvény 184. §-nak az a rendelkezése, hogy az igazgatóság tagjai jelentendők be a cégjegyzékbe leendő bevezetés végett, a mennyiben a 185. §. első bekezdése a cégjegyzés meghatározását az alapszabályok keretéhez tartozónak jelzi, tehát más irányú bejelentést is megenged, sem pedig a keresk. törvénynek az első bíróság által felhívott 37. és 40. §-aiban fog-

lalt rendelkezések sem, mert fennforgó esetben nem cégvezetői jogosultságnak, hanem együttes aláírás bejegyzésének elrendeléséről van szó.

Tekintve már most, hogy a cégvezetőről rendelkező 37. §. első bekezdésének harmadik változata szerint is a cégnek »per procura« jegyzése attól a korlátozástól feltételeztetik, ha a főnök a cégvezetőt a cégnek csak »per procura« jegyzésére jogosítja fel, — ellenben mi sem áll útjában annak, hogy a főnök, fennforgó esetben a kérvényező részvénytársaság alapszabályaiban akként rendelkezék, hogy a társaság cégét valamelyik igazgatóval együttesen a társaság tisztviselője is jegyezhesse, és

tekintve, hogy a társaság igazgatósága az alapszabályok harmadik szakasza alapján ügykezelő igazgatóját E. P.-ét ruházta fel azzal a joggal, hogy nevének egy igazgatósági taggal együttesen aláírása által a társaság cégét jegyezhesse, —

az első bíróság végzésének megváltoztatása mellett folyamodó társaság kérelmének helyt adni, s a kért cégbejegyzést elrendelni kellett.

(1891. jun. 30-ikán 3980. szám)

Részvénytársaságoknál a cégjegyzés a társulatnak két »per procura« jegyzésre jogosított hivatalnok által is eszközölhető.

A budapesti kir. keresk. és váltó-törvényszék:

A kereskedelmi társas cégek jegyzékének IX. kötet 274. lapján bejegyzett: „M. i. és k. b.“ részvénytársaság cégnél az 1891. évi május 31-én tartott rendkívüli közgyűlés által elhatározott azon alapszabálymódosítás, hogy az alapszabályok 2. §-nak f. pontja ekként szövegeztessék: „Pénz összegeknek folyó számlára, pénztári jegyek vagy letéti könyvek kiállítása mellett való átvétele“ bejegyeztetni rendeltetik. A bejegyzés foganatosítása és szabályszerű közzététele cégjegyzék vezetőnek meghagyatik.

Ellenben a közgyűlés által az alapszabályok 3-ik cikkére vonatkozó azon módosítás bejegyzését, mely szerint a cégjegyzés a társulatnak két, per procura jegyzéssel jogosított hivatalnok által is eszközölhető, a kir. tszék el nem rendeli.

Mert jöllehet a kir. törv. 185. §-a értelmében alapszabályi intézkedésnek van fentartva, a cégjegyzés módjának megállapítása, arra való tekintettel, hogy a hivatkozott szakasz az igazgatóság cégjegyzéséről tesz említést, nyilvánvaló, hogy az alapszabályokban az igazgatóság cégjegyzését csak oly módon lehet megállapítani, hogy maga az igazgatóság ezt mikép eszközli, az az hogy szükséges-e hogy az igazgatók közül csak az egyik, vagy az igazgatóság több tagja együttesen jegyezze ezt? de oly értelmű intézkedés, hogy a cégjegyzés kizárólag per procura cégjegyzéssel felruházott társulati hivatalnokok által eszközöltessék, egy igazgatósági tag aláírása nélkül, a keresk. törv. 182. §. intézkedéseibe ütköző, mely szerint a részvénytársaság ügyeit az igazgatóság van csak hivatva intézni. A keresk. törvény 193. §-a értelmében az igazgatóság ugyan felvan jogosítva a társasági ügyek vitelével más meghatalmazottakat is megbizni, és ha csak cégjegyzési felhatalmazással is bírnak, az a cégjegyzés módja tekintetében csak is a társulat belservesztetére vonatkozó intézkedésre nézve birhat befolyással, az esetre, ha egy igazgatósági tag aláírása elegendőnek nem mutatkozik, így a másik igazgatósági tag aláírása a cégvezetői aláírással pótoltatik, mely intézkedés az eredeti alapszabályokban kifejezést is nyert, és mint törvénybe nem ütköző, be is jegyeztetett, mint a mely cégjegyzési módnál, a törvény fent hivatkozott körülményének elég tétetik.

A budapesti kir. ítélőtábla:

Az első bíróság végzésének nem neheztelt részét érintetlenül hagyja; felfolyamodással megtámadott azt a részét pedig, mely által a kérvényező részvény-

társaság ama kérelmének, hogy az alapszabályok 3-ik cikkének a közgyűlés részéről elhatározott az a módosítása, mely szerint a cégjegyzés a társulatnak két, per procura jegyzésre jogosított hivatalnok által is eszközölhető, a keresk. társas cégek jegyzékének IX. kötete, 274. lapján bejegyeztessék, hely nem adatott, megváltoztatja, a most említett kérelemnek helyt ad és az első bíróságot megfelelő szabályszerű eljárásra utasítja.

Indokok:

A keresk. törvény 157. §-a 12-ik pontja szerint a részvénytársaság alapszabályaiban kell rendelkezni az iránt, hogy a társaság cége, mily módon jegyeztessék — az irányban pedig, hogy a cégjegyzés módjának meghatározása csak bizonyos személyekre korlátozottan történhetik, a kereskedelmi törvény rendelkezést nem tartalmaz.

Annak tehát, hogy valamely részvénytársaság egyik vagy több alkalmazottját, — a mennyiben ezt az alapszabályok megengedik, cégjegyzési joggal felruhazza, s hogy a társaság közgyűlése az alapszabályokat ily értelemben módosíthassa, nem áll útjában a keresk. törv. 184. §-ának az a rendelkezése, hogy az igazgatóság tagjai a cégjegyzékbe bevezetés végett bejelentendők, továbbá a 185. §-nak az a rendelkezése sem, hogy az igazgatóság a társasági cégjegyzést az alapszabályok értelmében eszközli; nem áll pedig útjában azért, mert a cégjegyzés módjára nézve a fentebb előadottak szerint az alapszabályokban teendő rendelkezés, az pedig, hogy ezt az igazgatóság tagjain kívül mások is eszközölhessék, nincs kizárva, de nem áll ennek útjában a 182. §. rendelkezése sem, mert a 193. §. szerint a társaságnak az ügyvitelre vonatkozó képviselétével az igazgatóság tagjain kívül más meghatalmazottak vagy a társaság hivatalnokai is megbízhatók, a mely törvényi rendelkezés annak világos tartalma szerint nem csak a társaság bel-

szervezetére, hanem ellenkezőleg annak kifelé harmadik személyekkel szemben való képviselétére vonatkozik, s mert a törvény az említett meghatalmazottak köréből nem zárja ki a „per procura“ jegyzésre jogosított cégvezetőt vagy cégvezetőket sem, sőt annak a 4. §-a a kereskedőkre vonatkozó határozatokat általában, s így a cégvezetőre vonatkozó rendelkezéseket is a kereskedelmi társaságokra s így a részvénytársaságokra is alkalmazni rendeli.

Mindezeknél fogva és tekintettel arra, hogy az alapszabályoknak itt szóban forgó módosítását szabályszerűleg egybehívott és megtartott közgyűlés határozza el:

Az első bíróság végzésének neheztelt részét megváltoztatni, a kérelemnek helyt adni és az első bíróságot a megfelelő eljárásra utasítani kellett.

(1891. július 14-ikén 4328. szám.)

A betéti társaság új beltágot a kültag beleegyezése nélkül fel nem vehet.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék:

A kir. törvényszék folyamodók azon kérelmének, hogy a kereskedelmi társas cégek jegyzékébe bevezetett „Sch. A. és társa“ cégü betéti társaság cégénél E. A. beltági minőségének bejegyeztetése elrendeltessék, helyt nem ad, mert: a kereskedelmi törvénynek IX-ik címében új beltagnak a betéti társaságba való belépéséről intézkedés felvéve nincsen, a keresk. törv. 132. §-a értelmében tehát a betéti társaság viszonyára, a kereskedelmi törvénynek a közkereseti társaságokra vonatkozó rendelkezései alkalmazandók; mert a kereskedelmi törvény 76. §-a szerint egyik társtagnak sem áll jogában a többiek beleegyezése nélkül valakit a társaságba új tagul felvenni, mert ezek szerint oly esetben, midőn valamelyik betéti társaságba új tag lép be, ennek a társaságba való belépéséhez a társaság összes tagjainak — tehát a kültagnak is — be-

leegyezése feltétlenül szükséges, mert folyamodó azt, hogy *Sch. F.* mint a *Sch. A.* és társa cégü betéti társaság egyedüli beltagja új beltagnak társaságba való felvételéhez a társasági alapszerződésből kifolyólag joga lenne, vagy hogy kültag *E. A.-nak* a társaságba beltagul való belépésébe beleegyezett volna, folyamodók nem is állítják.

Erről folyamodók kérvényük és csatolmányainak visszaadása mellett azzal értesítetnek, hogy a mennyiben *E. A.* cégvezetői jogosultságának megszűnését nevezett beltagi minőségének bejegyeztetése nélkül is eszközölni óhajtják, az iránt beltag újabb kérelmet terjeszsen elő.

A budapesti kir. ítélőtábla:

Az első bíróság végzését helyben hagyja a benne felhozott indokok alapján és azért,

mert:

A társasági szerződés fogalmából is önként folyik, hogy akarata ellenére egyik társasági tag sem kötelezhető arra, hogy a társasági viszonyt oly személylyel, ki előbb a társaságnak tagja nem volt, s kivél ő társasági szerződésre nem lépett, folytathassa,

s mert a betéti társaság kültagjára nézve nem közönbös az, hogy mint beltag az ő betéte felett s az ő kizárásával (keresk. törvény 133 §.) ki rendelkezik.

A felfolyamodásért díj és költség arra vonatkozó kérelem és felszámítás hiánya miatt meg nem állapítható.

(1891. július 6-ikán 4234. szám.)

A vasúti vállalkozó által ingatlanba épített anyag vétele kereskedelmi ügyletet képez és annak elbírálására a kereskedelmi bíróság illetékes.

A budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék:

A tárgyi illetőség ellen emelt kifogásnak hely adatik, felperes keresetével tárgyi illetőség hiányában elutasítatik, s köteleztetik, hogy alperesnek 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett 21 frt 75 krban

megállapított perköltséget fizessen meg. Felperesi ügyvéd díja és költsége 28 frt 50 krban, alperesi ügyvédé 21 frt 75 krban saját feleik irányában megállapítatik.

Indokok:

Felperes keresetében maga beismerte hogy a kérdéses kőanyagot alperesnek mint vasúti építkezési vállalkozónak adta el, arról tehát, hogy ez anyag vasút építésre s így ingatlan felépítésére szolgál, tudomással birt, illetén építkezési anyag szállítása pedig a k. t. 262. §-nak rendelkezése alá esvén, ezen nem kereskedelmi ügylet tekintetéből a kir. törvényszék tárgyi illetősége fenn nem áll, s miután alperesre — ki a cégiratok szerint bejegyezve nincsen — a keresetben említett kölcsön s árukülönbözeti ügylet sem képez kereskedelmi ügyletet: a kir. törvényszék tárgyi illetősége ellen emelt kifogásnak helyt adni s felperest mint e kérdésben perveztest a trtts. 251. §-a alapján perköltség fizetésére kötelezni kellett. Az ügyvédi díj és költség iránti intézkedés a prtts. 252. §-ban leli indokát.

A budapesti kir. ítélőtábla:

Az első bíróság végzését megváltoztatja, az 5692/891. sz. kereset elbírálására a kir. törvényszéket mint kereskedelmi bíróságot utasítja, hogy a per érdemének tárgyalása végett határnapot tűzven, arra a peres feleket idézze meg, s a kifejlendőkhöz képest tovább járjon el; egyúttal kötelezi alperest, hogy 10 frt 28 kr. tárgyalási és 10 frt 65 kr. felfolyamodási költséget felperesnek 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett megfizessen, végre N. B. ügyvéd felfolyamodási munkadíját és kiadását saját felével szemben 10 frt 65 krban megállapítja.

Indokok:

Alperes tárgyalás során beismerte, hogy a keresethez A. alatt csatolt számla 1-ső tétele alatt 1973 frt 60 kr. értékben kiszolgáltatottnak felsorolt faragott köveket nem magán használatra, hanem a vasút-

építésnél való felhasználás céljából szerzte meg, s a bíróság kereskedelmi bírói hatásköre ellen az alapon tett kifogást, hogy ő a kérdéses köveket sem természetben, sem fel, vagy átdolgozva tovább nem adta; hanem beépítette. — Alperesnek ezt a kifogását azonban figyelembe venni nem lehetett, mert ingó dolgok vétele vagy egyébkénti megszerzése azzal a szándékkal, hogy azok természetben avagy át- vagy feldolgozva ismét tovább adassanak, a keresk. törvény 258. §. 1-ső pontjában említett feltétlen kereskedelmi ügyletet képez; s minthogy alperes, ki határozottan nem tagadta, hogy vasút építési vállalkozó, — az A. alatti számla első tétele alatt említett faragott köveket az által, hogy vállalata keretében hidak építésére fordította, természetben tovább adta, reá nézve a most említett ügylet kereskedelmi ügyletet képezett, melyből felmerülő kereset elbírálására a keresk. bíróság akkor is illetékes, illetve hatáskörrel bír, ha alperes nem kereskedő. (3269/I. M. r. 1881. számú igazságügyministeri rendelet 5. §-a). De kiterjed a kir. törvényszéknek keresk. bírói hatásköre az A. alatti számla 2-ik és 3-ik tételei alatt felsorolt követelésekre is, — mert alperes kifejezetten nem tagadván s ez által beismervén azt, hogy vasúti vállalkozó, tekintve, hogy ez a vállalat a dolog természete szerint a kisipar körét túlhaladja, — a keresk. törvény 3. §-a értelmében kereskedőnek tekintendő, kinek ügyletei a kereskedelmi törvény 260. §-a szerint kereskedelmi ügyletek jellegével bírnak, s azok elbírálása az említett eljárási szabály 5. §-a értelmében a keresk. bíróságok hatásköréhez tartozik.

Tekintve mármost, hogy alperesre nézve a kir. törvényszék helyileg illetékes, de ily irányban kifogást nem is tett, az első bíróság végzését megváltoztatni, a kir. törvényszék keresk. bírói hatáskörét megállapítani s alperest, ki alaptalan kifogása által arra okot szolgáltatott, az illetékeség tárgyalása körül felmerült, úgy a fel-

folyamodás költségének megfizetésére kötelezni kellett.

(1891. május 25-én 3611.)

A ppts. 53. §-ában említett rendes bírói illetőség alatt nem az alperes lakhelye bíróságának illetősége, hanem a törvényen alapuló bírói illetőség értendő.

A székesfehérvári kir. törvszék:

Alperes bírói illetőségi kifogásának hely adatik, és ezen kir. törvszék a jelen per elbírálására nézve illetéktelennek nyilvánítatik, s felperes köteles alperesnek 26. t.-c. mérsékelt perköltséget 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett megfizetni.

Indokok:

Az alperes által 2., 3. és 4% alatt becsatolt okiratokból kétségtelen ugyan, hogy „Sz.— testvérek“ cég alatt Aradon, 1881. év mártius 4-től 1891. jan. 24-ig egy be nem jegyzett szatócs üzlettel birt közkereseti társaság állott fenn, mely társaságnak a keresethez A. alatt csatolt könyvki vonatban felsorolt vételi ügyletei az 1875. évi XXXVII. t.-c. 258. és 260. §. szerint kétséget kizárólag kereskedelmi ügyleteket képeznek, és a kereskedelmi ügyletet abbeli jogi minőségére mi befolyással sincs azon körülmény, hogy a cég bejegyzése nem volt, mert a cég bejegyzésnek meg nem történte a hivatolt törvény 16. §. második bekezdése szerint csak a kereskedelmi törvényben megállapított jogoktól fosztja meg a be nem jegyzett kereskedőt, de az elvállalt kötelezettségeikért a be nem jegyzett kereskedő is harmadik személyek irányában a kereskedelmi törvény értelmében felelős, és ezen okból alperesnek a tárgyi bírói illetőség tekintetében tett kifogása alaptalan, mindazonáltal tekintettel arra, hogy felperes is beismeri, miszerint a Sz. testvérek cég alatt fennállott közkereseti társaságnak valamennyi tagjai kiskoruak és aradi lakosok, a kik rendes bírói illetőség tekintetében az aradi kir. bíróság-

hoz tartoznak, az 1868: LIV. t.-c. 53. §. a) pontja szerint pedig eltérésnek a rendes bírói illetőségtől olyan perekben, melyeknél a gyámság alatti személyek vannak érdekelve — helye nincs, ugyanazért a személyi illetőség tekintetében alperes bírói illetőségi kifogásának helyt adni, és a jelen perre nézve ezen kir. törvényszéket illetéktelennek kimondani kellett.

Azon kérdés pedig, hogy a kiskorúak szatócsüzetének vezetésére a 2/. alatti szerint gyámhatóságilag kirendelt üzletvezető volt-e jogosítva a kiskorúakat terhelőleg, a keresetben és az A. alattiban jelzett vételi ügyletek megkötésére a per érdeméhez tartozván — ezúttal elbírálás tárgyát nem képezhetette.

A perköltségekben felperes mint illetéktelen bíróság előtt perlekedő az 1868. évi LIV. t.c. 251. §. alapján volt elmarasztalendő.

A budapesti kir. ítélőtábla :

A kir. ítélőtábla az első bíróság végzését, a mennyiben az alperesek által a helyi illetékesség ellen tett kifogásnak helyt adott, megváltoztatja, az első bíróságot a kereset elbírálására helyileg illetékesnek nyilvánítja, ennek folytán az első bíróságnak a perköltség tekintetében tett intézkedését megszünteti, és az első bíróságot utasítja, hogy a kereskedelmi bírói hatáskör kérdésében határozottan és a felmerült tárgyalási és felfolyamodási költség ki által leendő viselése tekintetében hozzon törvényszerű új határozatot, s a mennyiben kereskedelmi bírói hatáskörét megállapítja, az eljárást szabályszerűen folytassa.

Indokok :

Felperes bejegyzett kereskedői minőségét alperesek kétségbe nem vonván, a felperesek kereskedelmi könyveinek kivonatára alapított s felperesre nézve kétségtelenül kereskedelmi ügyletből eredő kereset elbírálására az első bíróság mint

a könyvek vitele helye bírósága, tekintve, hogy a könyvkivonatban előforduló bejegyzések, részben a kereset megindításának évéből, részint az azt közvetlenül megelőző évből erednek, s így a könyvek bizonyító erejének a k. t. 31. §-ában meghatározott időtartama a kereset megindításakor semmi körülmények közt sem járt le, a polg. törv. rendt. 35. §-ának második bekezdése, s így a törvény alapján helyileg illetékes.

Tekintve pedig, hogy a ptr. 53. §-ában említett rendes bírói illetőség alatt — figyelemmel e §-nak a törvényben elhelyezésére és a megelőző szakaszokkal egybevetésére — nem az alperes lakhelye bíróságának illetősége, hanem a törvényen alapuló bírói illetőség értendő, melynek a prt. 30. §-ában szabályozott illetőség (az alperes lakhelye bíróságának illetősége) csak egyik esetét képezi ;

s tekintve, hogy felperes könyvkivonati követelésére, illetve az az iránt indított keresetre nézve a fentebbiek szerint az eljáró bíróság a törvény alapján illetékes, felperes tehát nem tért el a rendes bírói illetőségtől, midőn a követelés iránt a gyámság alatt álló alperesek ellen a keresetet az első bíróság mint a törvény alapján illetékes bíróság előtt tette folyamatba ;

ennélfogva az első bíróság végzésének megváltoztatásával az első bíróságot a kereset elbírálására helyileg illetékesnek nyilvánítani, s ennek folytán tekintve, hogy alperesek a kereskedelmi bírói hatáskör ellen is kifogást tettek, melyet elsősorban a helyileg illetékes első bíróság, mely e kérdésben végzése rendelkező részében nem intézkedett, van hivatva elbírálni, ennek elbírálása nélkül pedig a felmerült költségre nézve sem hozható helyes határozat, az első bíróságot a kereskedelmi bírói hatáskör kérdésében határozat hozatalára a költség tekintetében tett első bírósági intézkedés megszüntetése mellett a költség tekintetében új ha-

tározat hozatalára, és esetleg az eljárás törvényszerű folytatására utasítani kellett.

A m. kir. Curia:

A másod bíróság végzését indokainál fogva helyben hagyja.

(1891. jul. 22-én 898.)

Ha a kibocsátó rendelvényesként önmagát és vagylagosan egy harmadik személyt is jelöl meg — ez váltójogi kötelezettséget meg nem állapít.

A kolozsvári kir. törvszék:

Alperes váltó kifogásának nem adatik hely, a 6743. sz. alatti sommás végzés joghatálya fenntartatik, és alperes K. S. köteleztetik Kolozsváron, 1889. okt. 5-én 45 frtról kiállított váltó alapján, mint váltó kibocsátó 45 frt váltó tőkét 1891. július 22-től járó 6°/₁₀ kamatait 6 frt 50 kr. sommás végzési és 7 frt 80 kr. perbeli költséget felperes kezéhez 3 nap alatt megfizetni.

Indokok:

Alperes a kereseti váltón levő kibocsátói névaláírásának valóságát beismerte, és csak ama kifogást tette, hogy az 1889. év tavaszán, tehát több hónappal megelőzőleg a kereseti váltó kiállítása előtt — felperes E. Sámuellel abban állapodtak meg, hogy a kereseti összeget hárman fizetik ki, és illetve mindenik a kereseti összegnek $\frac{1}{3}$ részét sajátjából fogja fedezni és kifizetni, s hogy így felperesnek nincs joga az egész kereseti összeget követelni.

Alperesnek ezen kifogása tekintetbe vehető nem volt, mert a váltó-törvény 91. §-a a váltói kötelezettek egyetemleges felelősségét állapítván meg, az ezzel ellentétes megállapodás, mint a váltó-törvénnyel ellenkező, érvénytelen és a váltó-birtokos nem kötelezhető, hogy a váltó-összeg lefizetésért egyetemlegesen felelős váltó-kötelezettekkel szemben a váltó-követelést megosztva érvényesítse.

Alperesnek jelzett kifogása elvetendő volt, továbbá azon okból is, mert nem

bizonyította, hogy azon a váltó-törvénnyel ellentétes megállapodásuk a váltó-kibocsátása alkalmával jött létre, s hogy így a váltó kellék hiányzik, hanem saját állítása szerint az állítólagos megállapodás több hónappal a váltó-kibocsátása előtt történt, ennél fogva az ha igazoltnak is, miután a minden kellékekkel ellátott váltóval szemben a megállapodás ellenére történt kitöltés — nincs igazolva — tekintetbe nem jöhet.

A m.-vásárhelyi kir. ítélőtábla:

Az első bíróság ítélete az azt megelőzőt perbeli eljárással együtt és a 6743. sz. a. kelt sommás végzésnek K. S.-re vonatkozó része a váltó-eljárás 37. §. alapján hivatalból megsemmisítették, egyúttal felperes köteleztetik, hogy alperesnek az okozott per felebbezési költségét megfizesse.

Indokok:

A kereseti váltón a rendelvényes e szavakkal „nekem vagy W. Sámuel rendelkezésére“ van megjelölve, e kitétel azonban határozatlan, minthogy kétséget hagy fenn az iránt, valjon a kibocsátó K. Sámuel avagy W. Sámuel e a váltó rendelvényes?

Ennél fogva ezen okirat a váltó-törvény 3 §. 3-ik pontjában körülírt váltói egyik lényeges kellék hiányában, a váltó-törvény 6. §. szerint váltójogi kötelezettséget meg nem állapít, az arra alapított kereset tehát a váltó-eljárás 4. §. értelmében hivatalból lett volna már az első bíróság által visszautasítandó.

Ezekhez képest az első bíróság ítéletét az azt megelőző eljárással a váltó-eljárás 37. §. értelmében hivatalból megsemmisíteni, a keresetet visszautasítani, és felperest a felmerült költség fizetésére kötelezni kellett.

Végül megjegyeztetik, hogy Dr. B. J. váltó elfogadó a sommás végzés ellen kifogásokat nem adván be, az reája nézve jogerőre emelkedett, s mint ilyen a jelen végzés által nem érintetik.

A m. kir. Curia:

A másod bíróság végzése indokainál fogva annál is inkább helyben hagyatik; mert a rendelvényesnek a váltó-törvény 3-ik §. 3-ik pontjában foglalt határozott rendelkezése ellenére, határozatlan vagylagos megnevezése esetében azt sem lehet tudni, hogy a váltó forgatmányozására ki van jogosítva?

mert továbbá Dr. B. J. váltó elfogadó az ellene kibocsátott sommás fizetési meghagyás ellen kifogásokat be nem adván, és így perben álló félnek tekinthető sem lévén, abból, hogy irányában ekképen a sommás végzés jogerőre emelkedett, felperes előnyére a fenforgó kérdés szempontjából mi jogkövetkeztetés sem vonható.

(1891. jul. 15-én 795.)

II. Külföldi bíróságok.

A közraktárakba elhelyezett áruk tekintetében a zálogjog az adós és a hitelező közt az árujegy forgatmánya által is kiköthető.

A milánói Főtörvényszék, (Corte d' appello) a Mariani és Salának Villa elleni perében 1890. december hó 23-án következőleg határozott:

A vagyonbukott alperes Mariani és Sala felperesek közti jogviszonyt illetőleg, az első megoldandó kérdés az, vajlon megilleti-e felperest a Villa cégnek az 1890. évi január 9-én létrejött okirat szerint kölcsönzött 5000 lírát illetőleg az elsőségi jog vagy sem?

A csődtömeg gondnok nyilatkozatából kitűnik, hogy ezen összeg biztosításául a Villa és társa cég ugyanazon nap, vagyis 1890. január hó 9-én a Mariani és Sala cégre üres hátirattal forgatmányozott két G. Villa rendeletére szóló árujegyet, melyek egyike 3018. cgr., másika pedig 8706. cg. rizsről szözlött, és az első 1889. november hó 23-án 1500. sz. alatt, a második pedig 1889. november hó 30-án 1502. sz. alatt kelt.

Ezen jogügylet tekintetében előbb a tömeg gondnok, később a törvényszék ta-

gadták, mintha a Mariani és Sala céget elsőségi jog illetné, különösen azért, mert a KT. 465. cikke szerint a forgatmányosnak csak a zálogjegy biztosít zálogjogot, míg az árujegy forgatmánya az idézett cikk szerint csak a letett áru tulajdonjogát ruházza át.

Ha nincs kétség az iránt, hogy a hivatkozott cikk szerint az árujegy forgatmánya az áru tulajdonjogának átruházását állapítja meg, a zálogjegy forgatmánya ellenben a letett áru tekintetében zálogjogot biztosít, nem lehet kétség az iránt sem, hogy a felek ezen — a törvény által biztosított — jogról egyezményileg le is mondhatnak, és az árujegy forgatmányát egyszerűen csak a zálogjog biztosítására szoríthatják; az ily megállapodás joghatályát tagadni nem lehet, mert magánjogokról lévén szó, azokról a felek tetszésük szerint intézkedhetnek, oly módon, hogy megállapodásuk köztük törvény erővel bírjon. Mármint, a csődtömeg gondnok saját nyilatkozatából kitűnik; hogy a mondott árujegyek 1890. január 9. óta a Mariani és Sala cégnek lettek — a mint mondja — engedményezve és átadva az ugyanazon napon létrejött egyezményhez képest, miből következik, hogy a felek szándéka nem az volt, hogy a forgatmányokkal a kötelezettség megszüntetessék, hanem csak az, hogy azokkal a kölcsön adott összeg biztosítottassék, vagyis hogy zálogjog köttessék ki.

Tarthatatlan az az állítás is, mintha a közraktári intézmény természete és szelleme kizárná nemcsak azt, hogy a zálogjog a rakjeggyel kiköthetessék, hanem azt is, hogy egy és ugyanazon letett áru tekintetében több zálogjog is volna szereshető: mert az eredeti birtokosnak a zálogjegy forgatása után, vagyis az után, hogy a letett dologra zálogjogot szerzett, joga van — a mint hogy ezt senki sem vonja kétségbe — magát az árut az árujegy forgatásával elidegeníteni, át nem látható miért ne lenne joga az árujegy

forgatásának hatályát egyszerűen zálog címen korlátozni. Kétségtelen, hogy a közraktári vállalattal szemben az áru tulajdonosának mindég az árujegy birtokosa lesz tekintendő, ez azonban ki nem zárja azt, hogy a forgató és a forgatmányos közt, a köztük létre jött egyezmény folytán, más jogviszonyok keletkezzenek.

Tarthatatlan továbbá a bukott cégnek azon további érvelése is, melyet a zálogjegy szükségképeni tradíciója és azon körülményből vezet le, hogy egy és ugyanazon letétre nézve csak egy zálogjog létezhetik, és így az, hogy a rakjeggyel két zálog köthető ki, egy a zálogjegy, tehát a törvény alapján, a másik pedig az árujegy, tehát egyezmény alapján, nem volna lehetséges. Már pedig ez utóbbi zálog az általános zálogjogi forgalom alá esik, melynek feltételeit a K.T. 454. és következő cikkei határozzák meg. Hogy pedig a jelen esetben ezen zálog minden feltételei megvannak, az kétségtelen, de kitűnik a periratok közt fekvő 1890. január hó 9-én kelt nyugtából is, tehát írásos bizonyítékból; egyébiránt ez is csak harmadik személyek irányában volna szükséges, a felek közt ellenben arra szükség egyáltalán nincs; már pedig a tömeggondnok nem harmadik személy, ő a vagyon-

bukott Villát képviseli, a ki a Mariani és Sala céggel szerződött, és a ki a vagyonbukottnál se több se kevesebb joggal nem bírhat, ő képviseli továbbá a hitelezők tömegét is, melynek szintén nem lehetnek a vagyonbukottnál, kinek jogutódja, több jogai.

A mi magát az árujegy átruházása által zálogba adott árut illeti, megjegyzendő, hogy annak materiális átadása a zálog érvényéhez azért nem kívántatik meg, mert az azt képviselő okirat átadásának ugyanily hatása van. Ha mármost a letett áru tekintetében a zálogjog megszerzéséhez a zálogjegy átadása elégséges, semmi ok sem forog fenn arra nézve, hogy ahhoz a sokkal fontosabb árujegy átruházása elégséges ne volna. Egyébiránt maga a törvényhozás a dolognak és az azt képviselő okiratnak ugyanazon fontosságot tulajdonítja, midőn a 455. cikkben körülírja, miként lehet a váltó és a rendeletre szóló okiratok tekintetében zálogjogot szerezni.

Magában véve ez okiratoknak anyagi értelmében vett értékük nincsen és mégis elzálogosíthatók, mert értéket képviselnek.

Ezen okoknál fogva az első bíróság ítélete meg volt változtatandó stb.